

«ملی شدن» و «ملی بودن»

رضا زندي

یکشنبه آینده، یک روز مانده به آغاز قرن پانزدهم، هفتادویکمین سالروز «ملی شدن صنعت نفت ایران» است؛ رخدادي که نه تنها بر سرنوشت ایران تاثیر جدي گذاشت بلکه منشا اتفاقيهاي بزرگي در کشورهاي توليدکننده نفت و منطقه خاورميانه شد. شرح آن مکرر رفته است. حالا لازم داریم يك بار ديگر ارزشهاي «ملی بودن صنعت نفت» را يادآوري کنیم. اين بار با گشودن دريچههاي ديگر.

1- اينکه مجلس به دولت «تکليف» کند تا سال آینده به اندازه «چهار و نيم ميليارد يورو»، فروش و صادرات نفت خام و ميعانات گازي را به بيرون از نهاد تخصصي «شرکت ملی نفت ایران» بسپارد، يکي از آن دريچههاست. * 1

2- اينکه مجلس دولت را «مجاز» کند تا به اندازه «سه ميليارد يورو»، فروش و صادرات نفت خام و ميعانات گازي را به بيرون از نهاد تخصصي «شرکت ملی نفت ایران» بسپارد، آنهم براي پروژههاي ريز و درشت، يکي ديگر از آن دريچههاست. * 2

3- از اين دريچهها هم باز نکرده ميگذريم که مجلس، مجوز داده تا براي سهولت صادرات نفت خام (بيرون از وزارت نفت)، به اندازه «يك ميليارد يورو» در پالایشگاههاي داخلي، به فرآورده تبديل شود. * 3 يا اينکه مجلس به دولت «اجازه داده» تا از طريق شرکت ملی نفت، نفت خام و ميعانات گازي را به «اشخاص» معرفي شده توسط دستگاههاي اجرائي تحويل دهد. * 4

4- واکنش وزير نفت به سه بند بالا اين جمله ساده است: «فروش نفت در حيطه اختيار وزارت نفت است، اما بخشي در اختيار ديگر دستگاهها قرار گرفته است تا براي تامين بودجه مورد نياز اقدام کنند.» واقعيت ايناست که آن بخشي از فروش نفت که در اختيار ديگر دستگاهها قرار گرفته است، ديگر در حيطه وزارت نفت نيست!

5- يادآوري ميکنم که «وزارت نفت» و «شرکت ملی نفت ایران» به نمايندگي از دولت و مردم ایران، متولي اکتشاف، استخراج، بهره برداري و فروش نفت ایران است.

6- قبل از تصويب قانون بودجه 1401 در مجلس، درباره مضررات مصوباتي که در بالا خوانديد، کارشناسانه و دلسوزانه مطالبتي نوشته

بودم. از کاهش قدرت «شرکت ملی نفت» در عرصه بین‌المللی تا احتمال تخریب بازارهای سنتی و قدیمی نفت ایران و تا نحوه تسویه مالی و احتمال بروز رانت، به‌رغم اینکه رییس مجلس مصوبه را يك بار به کمیسیون تلفیق بازگرداند اما نهایتاً تصویب شد. بودجه 1401، طبیعتاً تا قبل از تعطیلی «سالروز ملی شدن صنعت نفت» قانونی می‌شود.

7- وقتی قراردادی 20 ساله، در حضور وزیر نفت، به عنوان نماینده عالی دولت و مردم، در مراسمی رسمی امضا می‌شود اما همان موقع جزییاتش اعلام نمی‌شود، باید دریچه‌های دیگر گشود و ارزش‌های «ملی بودن صنعت نفت» را یادآوری کرد.

8- حالا باید واقع‌بین باشیم. اگر تحریم‌ها از میان برداشته شد، (که امیدواریم هر چه زودتر لغو شود) اگر شرایط فروش نفت به حالت قبل از تحریم برگشت و شرایط امضای قرارداد برای توسعه میادین نفتی عادی شد، از رییس‌جمهور محترم انتظار می‌رود تا سیستم فروش و صادرات نفت خام و میعانات گازی و همین‌طور نحوه امضای قراردادهای توسعه میادین نفتی و گازی را به روال اصولی و تخصصی قبلی خود برگرداند. «صنعت نفت ملی» همچنان يك ارزش است. حفظ جایگاه تخصصی شرکت ملی نفت و منزلت اصولی وزارت نفت نیز از جمله نمادهای آن است.

- 1* - (جزء 1- بند ی- تبصره 1 قانون بودجه سال 1401) .
- 2* - (جزء 2- بند ی- تبصره 1 قانون بودجه سال 1401) .
- 3* - (ذیل بند ی- تبصره 1 قانون بودجه سال 1401)
- 4* - (جزء 1- بند ز- تبصره 1 قانون بودجه سال 1401) .

منبع: روزنامه اعتماد 26 اسفند 1400 خورشیدی